

ولایت در کتاب و سنت

غلامرضا مہیثہ

فهرست

سخن ناشر.....	۱۱
مقدمه	۱۳
کلیات	۱۵
مفهوم شناسی	۱۷
۱. خلیفه و امام	۱۷
۲. ولایت	۱۷
۳. شیعه	۱۸
۴. پیدایی واژگان «اهل سنت» و «شیعه»	۱۹
بخش اول: نقد ادله اهل سنت بر خلافت ابوبکر	۲۵
فصل اول: اجماع	۲۷
۱. ادله اعتبار اجماع	۲۸
۲. جواب از اجماع	۲۸
الف) مختار نبودن امت در تعیین خلیفه	۲۸
ب) نافذ نبودن گزینش امت	۳۰
ج) نبود اجماع	۳۰
د) ملازم نبودن همکاری با مشروعیت	۳۲
فصل دوم: دلایل قرآنی	۳۷
۱. ﴿وَ أَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ﴾	۳۷

- ۳۷..... پاسخ
- ۳۸..... ﴿وَسُجِّنَهَا الْأَتْقَىٰ ۖ الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّىٰ ۖ وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْرَىٰ﴾ (لیل: ۱۷-۱۹).....
- ۳۹..... پاسخ
- ۴۱..... فصل سوم: دلایل روایی
- ۴۱..... ۱. «إِقْتَدُوا بِالَّذِينَ مِنْ بَعْدِي أَبِي بَكْرٍ وَعَمْرٌ».....
- ۴۱..... پاسخ
- ۴۲..... ۲. «وَاللَّهِ مَا طَلَعَتْ شَمْسٌ وَلَا غَرَبَتْ بَعْدَ النَّبِيِّ وَالْمُرْسَلِينَ عَلَىٰ رَجُلٍ أَفْضَلٍ مِنْ أَبِي بَكْرٍ».....
- ۴۳..... پاسخ
- ۴۳..... ۳. «أَبُوبَكْرٍ وَعُمَرُ سَيِّدَا كُھُولِ أَهْلِ الْجَنَّةِ مِنَ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ مَا خَلَا النَّبِيَّ وَالْمُرْسَلِينَ».....
- ۴۳..... پاسخ
- ۴۴..... ۴. «مَا يَنْبَغِي لِقَوْمٍ فِيهِمْ أَبُو بَكْرٍ أَنْ يُؤْمَهُمْ غَيْرُهُ».....
- ۴۴..... پاسخ
- ۴۴..... ۵. روایت نمازخواندن ابوبکر.....
- ۴۷..... پاسخ
- ۴۷..... الف) بی اعتباری سند.....
- ۴۹..... ب) انگیزه عایشه.....
- ۵۰..... ج) دشمنی با علی عليه السلام.....
- ۵۲..... د) عدم دلالت بر خلافت.....
- ۵۶..... ه) دیدگاه علی عليه السلام درباره حدیث.....
- ۵۹..... بخش دوم:
- ۵۹..... دلایل خلافت علی عليه السلام.....
- ۶۱..... مباحث تمهیدی
- ۶۱..... ۱. دلیل عقلی بر لزوم امامت و عصمت امام.....
- ۶۱..... الف) دلیل عقلی بر ضرورت امامت.....
- ۶۲..... ب) دلیل عقلی بر لزوم عصمت امام.....
- ۶۲..... ۲. دلیل نقلی بر لزوم عصمت و منصوب بودن امام.....

۶۴.....	۳. عصمت اهل بیت <small>علیهم السلام</small> .....
۶۵.....	الف) مقصود از اهل بیت در آیه تطهیر .....
۶۷.....	ب) معنای رجس و اذهاب آن .....
۶۸.....	ج) مقصود از «اراده» در آیه تطهیر .....
۷۱.....	فصل اول: دلایل قرآنی .....
۷۱.....	۱. ﴿إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ﴾ (مائده: ۵۵) .....
۷۱.....	الف) شأن نزول .....
۷۳.....	ب) تفسیر .....
۷۴.....	ج) پاسخ به شبهات مخالفان آیه ولایت .....
۸۲.....	۲. ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا﴾ (نساء: ۵۹) .....
۸۲.....	الف) تفسیر آیه .....
۸۳.....	ب) کیستی اولوالامر .....
۸۷.....	ج) پاسخ به پرسش‌ها .....
۸۹.....	د) شأن نزول .....
۹۱.....	فصل دوم: دلایل روایی .....
۹۱.....	۱. حدیث یوم الانذار .....
۹۱.....	الف) متن حدیث .....
۹۴.....	ب) سند حدیث .....
۹۴.....	یک- وثاقت محمد بن حمید .....
۹۵.....	دو- وثاقت سلمه بن فضل .....
۹۵.....	سه- وثاقت محمد بن اسحاق بن یسار بن خیار .....
۹۶.....	چهار- وثاقت عبدالغفار بن القاسم ابومریم الانصاری .....
۹۷.....	پنج- وثاقت منهال بن عمرو .....
۹۸.....	شش- وثاقت عبدالله بن الحارث بن نوفل بن الحارث بن عبدالمطلب .....
۹۸.....	هفت- وثاقت عبدالله بن عباس .....

- ج) منابع حدیث ۹۸
- د) دلالت حدیث ۹۸
- ه) شبهاتی درباره حدیث ۱۰۱
- و) تحریف حدیث ۱۰۳
۲. حدیث غدیر ۱۰۴
- الف) جریان حجة الوداع و حدیث غدیر ۱۰۴
- ب) سند حدیث ۱۰۹
- یک- نقل از ۱۱۰ صحابی ۱۱۰
- دو- نقل از ۸۴ تن از تابعان ۱۱۰
- سه- نقل از ۳۶۰ تن از علما ۱۱۰
- ج) دلالت حدیث ۱۱۱
- یک- فهم حاضرین در غدیر خم ۱۱۱
- دو- آمدن مفعول (مولی) به معنی افعول (اولی) ۱۱۳
- سه- بررسی معانی ۲۷ گانه «مولی» ۱۱۵
- چهار- اشتراک معنوی و معنای حقیقی مولا ۱۲۴
- پنج- قرینه‌های معنای «اولی بالشیء» ۱۲۶
- د) آیات قرآنی درباره ماجرای غدیر ۱۳۷
- آیه اول - ﴿يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ (مائده: ۶۷) ۱۳۷
- آیه دوم - ﴿الْيَوْمَ يَنْسَى الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَحْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ (مائده: ۵: ۳) ۱۵۶
- آیه سوم - ﴿سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ لِّلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ مِّنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ﴾ (معارج: ۱-۳) ... ۱۷۵
۳. حدیث معروفه ثقلین ۱۸۰
- الف) نقل متن حدیث ۱۸۰
- ب) سند حدیث ۱۸۲
- ج) دلالت حدیث ۱۸۳

۱۸۵.....	د) پیامدهای شعار «حسینا کتاب الله»
۱۸۵.....	یک- دوری از سنت پیامبر ﷺ
۱۸۶.....	دو- ممنوعیت نقل و نوشتن احادیث پیامبر ﷺ
۱۸۸.....	سه- توجیه عملکرد خلفا
۱۹۰.....	ه) هشدار پیامبر ﷺ به امت
۱۹۲.....	و) سفارش مکرر قرآن به پیروی از پیامبر ﷺ
۱۹۴.....	ز) توجه به دو نکته در حدیث تقلین
۱۹۴.....	نکته اول: علی <small>رضی الله عنه</small> برجسته‌ترین مصداق
۱۹۵.....	نکته دوم: لزوم وجود همیشگی امام زنده کنار قرآن
۱۹۶.....	۴. حدیث منزلت
۱۹۶.....	الف) متن حدیث
۱۹۶.....	یک- صحیح بخاری
۱۹۷.....	دو- صحیح مسلم
۱۹۹.....	ب) سند حدیث
۲۰۰.....	ج) دلالت حدیث
۲۰۰.....	یک- جایگاه و منزلت هارون از منظر آیات قرآن
۲۰۳.....	دو- جایگاه و منزلت هارون از منظر روایات و اثبات آن برای حضرت علی <small>رضی الله عنه</small>
۲۰۵.....	د) پاسخ به اشکالات پیرامون حدیث منزلت
۲۰۵.....	یک- عدم عمومیت تنزیل
۲۰۶.....	دو- اختصاص حدیث به غزوه تبوک
۲۰۸.....	سه- خلافت محدود به زمان پیامبر ﷺ
۲۱۱.....	کتابنامه

سخن ناشر

الحمد لله رب العالمين وصلى الله على محمد وآله الطاهرين الذين أذهب الله عنهم
الرجس وطهرهم تطهيراً

ولایت و امامت بر امت مسلمان، پس از رسول خاتم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ همواره از بحث‌های
کانونی نزد فرق اسلامی بوده است. شیعیان پیرو اهل بیت پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حق را در این باره از
آن خاندان پاک آن حضرت می‌دانند. اما دیگر فرق اسلامی، بر پایه رویدادهای تاریخ
صدر اسلام، کسان دیگری را خلیفه برگزیده پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌دانند و بر شایستگی آنان دلیل
می‌آورند؛ چنان‌که هر فرقه‌ای برای اثبات مدعای خود به ادله‌ای از کتاب و سنت
تمسک کرده است.

نویسنده این جستار، فاضل ارجمند جناب آقای غلامرضا مغیثه، در این اثر به
بررسی آن دلایل خواهد پرداخت.

ناشر کوشش مؤلف محترم را پاس می‌دارد و به توفیق‌مندی بیشتر ایشان در خدمت
به مکتب اهل بیت صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و سودمندی این اثر برای حقیقت‌جویان امیدوار است.

مقدمه

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على رسوله محمد وآله الطيبين الابرار
مسئله امامت و ولايت، از مهم ترين مسائل نزد مسلمانان است و استعدادهاى بشرى
بر پايه شناخت و پيروي امام حق رشد خواهد كرد؛ چنان كه شناختن او و پيروي
نكردن از اين حقيقت، به انحراف استعدادها و گنجايى انسان از مسير راست و درست
خواهد انجاميد؛ يعنى گوهر آدمى در لجنزار متعفن ماديّات و شهوات نابود، و جامعه
اسير هواى نفس و شيطان مى شود؛ زيرا تنها راه شناخت صحيح دين (به دور از
انحرافات و توجيّهات خودخواهانه) همان راه استوار بر پايه شناخت امام حق است كه
گفتارش فصل الختام نزاعها و كشمكشها و ديدگاههاى گوناگون به شمار مى رود و
دورى از مسير او، حيرت هاى بسيارى را به دنبال مى آورد. تبين صحيح اصول عقائد،
برپايه وجود امامى بعد از پيامبر امكان پذير است كه گفتار و عمل او حجت باشد. اما
بى توجهى به اصل امامت در جهان اسلام، موجب پديد آمدن آراى متناقض در مسائل
كلامى و... شده است. از اين رو، مسئله ولايت حضرت على عليه السلام از منظر كتاب و سنت،
بررسى و مهم ترين دلايل آن، ذكر خواهد شد. البته براى اثبات اين مطلب از نفي ادله
نظريه مخالف و ديدگاه و دلايل مخالفان گريزي نيست.

اين مجموعه در دو بخش تنظيم شده كه هر بخش داراى چند فصل است: بخش
نخست درباره نقد و بررسى ادله خلافت ابوبكر از منظر اجماع، كتاب و سنت است. در
فصل اول بخش دوم، آيات قرآنى درباره امامت حضرت على عليه السلام را بررسى کرده ایم و

در فصل دوم آن، با استناد به چهار حدیث، ولایت آن حضرت را اثبات نموده‌ایم. همچنین در هر بخش به مهم‌ترین شبهات درباره همان بحث، پاسخ داده‌ایم. اگرچه مباحث مرتبط با حدیث غدیر از کتاب ارزشمند *الغدیر* که نتیجه سال‌ها تلاش مرحوم علامه امینی است گرفته شده، با این حال، به‌طور مستقیم به بسیاری از منابع این کتاب نیز مراجعه کرده‌ایم.

غلامرضا مغیثه

قم

زمستان ۱۳۹۰

کلیات